

Discurs en el lliurament del premi Alfonso Comín

1.

Vull començar amb tota senzillesa saludant amb un afecte especial des del meu lloc de ciutadana barcelonina a la Senyora Ada Colau a la que coneixia, està clar, des de feia temps, admirant la seva postura activista en favor dels que pateixen els desnonaments, a totes les autoritats que m'acompanyen, a les quals conec i estimo com estimo la meva terra catalana.

Però, permeteu-me que saludi d'una manera molt especial a una família que acaba d'endinsar-se en el meu cor des de fa uns mesos: em refereixo, està clar, a la Senyora Maria Lluïsa Oliveres, viuda de Comín, a la seva filla Maria i els seus germans que han pensat en aquesta monja anònima i això si, enamorada de la humanitat, i han copsat que, en una tasca senzilla i quotidiana, com és estimar i estar al costat i del costat dels més desfavorits, sense fer cap cosa extraordinària ni cridanera, es pot fer país i, també, des de la meva visió, del Regne de Déu a la terra.

I ara una confessió humil: Està clar que sabia qui era Alfonso Comín, però ignorava la transcendència d'aquest premi. És per això que quan m'ho va comunicar la Senyora Maria Lluïsa Oliveres, vaig anar ràpidament a Internet i em vaig quedar bocabadada amb els noms dels premiats que em precedien. Però qui era jo per a què se m'atorgués un premi que abans havia estat lliurat a persones tan influents i meravelloses com un Nelson Mandela o un Casaldàliga, Ignacio Ellacuria o Leonardo Boff, per exemple? És per això que accepto i agraeixo aquest premi com ho fa l'infant que no pensa en mereixements -perquè no en té- sinó en la bondat d'aquell que l'hi dona.

Vull enviar també des d'aquí una salutació plena de confiança i estimació al nou Bisbe destinat la Diòcesi de Barcelona. Malgrat que el sistema de nomenaments no ens acaba d'agradar per la manca de participació, estem agraïts al Papa Francesc perquè ha sabut enviar-nos un prelat del seu tarannà que,estic segura que sabrà introduir-se ben aviat en la nostra idiosincràsia i en la nostra cultura, i sobre tot, per l'esperança que ens han donat les seves paraules de salutació en la carta que ha dirigit a la Diòcesi: “La primera cosa que tractaré de fer és conèixer-vos, apropar-me a tots vosaltres per tal de poder fer meus els vostres goigs i els vostres sofriments, els vostres projectes i desitjos”, “ sento la necessitat de fer un front comú contra la pobresa”, “no vinc a imposar res, vinc a oferir-vos la meva amistat i a obrir-vos el meu cor, a compartir allò que ha configurat la meva vida de creient i de pastor de l'Església”.

I ara permeteu-me dedicar el meu discurs al veritable protagonista d'aquest premi que avui se'm lliure: Alfonso Comín. He passat hores llegint la seva biografia, les seves actuacions i, sobre tot els seus missatges. Haig de confessar que la seva vida d'activista va coincidir amb un temps una mica diferent per a mi i per a molts dels religiosos que ara pentinem canes i que vivíem relativament d'esquena als problemes

polítics i a vegades fins i tot socials que ens envoltaven. Malgrat (que) l'Alfonso va néixer només tres anys abans que jo, i que la seva infantesa a Barcelona va ser socialment semblant a la meua en educació i formació, durant la joventut i al començament de l'edat madura vam emprendre camins diferents. Als 19 anys entrava jo en un Noviciat d'aquella època i d'aquell tipus de formació propera al nacionalcatolicisme, mentre l'Alfonso entrava a treballar amb grups d'esquerra universitària, que oferien un espai de militància socialista als cristians més progressistes. Potser això ens allunyava, però la seva espiritualitat estava propera en moltes coses a la meua, que ja apuntava formes del que seria més tard el *leit motiv* de la meua vida. Pel que feia a l'Alfonso es tracta d'una espiritualitat basada en la contemplació i el testimoni en mig dels pobres, gràcies al seu contacte amb el P. Foucauld. És des de les hores que la seva vida anirà per camins de simplicitat i pobresa. També de compromís i de risc.

I els anys següents, mentre jo em dedicava a estudiar Filosofia i Lletres en la Universitat Central de Barcelona, i després durant molts anys a donar classes de Filosofia i Literatura en col·legis de la Companyia de Santa Teresa, a València i a Madrid, on em van destinar, l'Alfonso vivia la seva activitat política i compromesa de la que jo estava ben lluny.

Només quan, els últims anys de la Dictadura i els primers de la Democràcia, una de les meues germanes, -de sang, no de congregació- des de Barcelona, m'enviava notícies, anava començant a veure el que jo m'estava perdent, sense entendre-ho massa, envoltada, per altres opcions de vida com estava. Aquesta germana meua militava en Cristians pel socialisme i em parlava de tot això que confesso estava lluny de la meua visió del moment.

Però ara m'adono que ja en aquell temps hi havia alguna cosa que em fa entendre i agrair el fet de que Déu hagi posat en el meu camí i a les meues velleses, aquesta figura senyera de la nostra història catalana: el compromís amb la justícia i més concretament per tot l'humà, i la incursió en el món cultural, educatiu i editorial. En definitiva, el valor de la paraula com instrument del pensament i la humanització. Sense poder comparar, per suposat, la ingent tasca que ell va fer, amb la meua insignificant aportació a aquest món de la cultura i del humanisme. Compartia també amb ell, però, lectures que també a mi em van marcar. Entre d'altres, la de Emmanuel Mounier, Thomas Merton, el Pare Foucauld, Teilhard de Chardin, Machado, Unamuno, Miguel Hernández..., etc.

A l'hora d'agrair tot el que la lectura d'Alfonso Comín i el seu coneixement m'ha aportat en aquests moments de la meua vida, quan a prop dels vuitanta anys tot es veu amb una serenor i una saviesa que només el temps et concedeix, i quan la capacitat de síntesis és més gran, em quedo amb la frase pronunciada pel meu professor, el poeta José Ma. Valverde, per a definir a l'Alfonso Comín: "*La seva fe cristiana es fonia amb la seva fe en l'home: per això ell no va trobar cap problema en l'antítesi de cristianisme i humanisme marxista*".

Durant la meua joventut vaig créixer amb l'horror al marxisme identificat sempre amb la seva opció política del comunisme aplicat a determinats llocs i moments històrics. Més tard vaig comprendre que només pot fer la síntesis de dos contraris el que arriba a entendre l'ésser humà amb els ulls de qui l'ha creat. Amb la mirada neta del que ha fet una opció per l'home des de l'Evangeli a l'hora d'escollir entre la lletania de les preferències que va manifestar l'Alfonso Comín, em quedo amb aquestes:

No el poder, sinó la humilitat

No la submissió cega, sinó la obediència conscient

No la lletra sinó l'esperit

No el tractat sinó la poesia

No el jutjar, sinó el comprendre

No la sentència sinó la misericòrdia

No el individualisme, sinó la comunió

I, per últim, i per no allargar-me en aquest punt, em sento plenament identificada en aquestes paraules que Alfonso Comín escrivia en 1979: *“Els homes, en profunditat, es divideixen entre els qui creuen en l'home, en la possibilitat de transformar la societat i construir-ne una de nova i els qui no creuen en l'home. Hi ha ateus que no creuen en l'home i molts cristians que ocupen les nostres esglésies tampoc no hi creuen. El cristià que no creu en l'home, no pot creure en Déu, l'Evangeli ho diu de manera contundent”*.

2.

Deixo ara el capítol d'agraïment al titular d'aquest premi per passar a expressar els sentiments que em suggereix aquest lliurament que avui feu a la meua insignificant persona i en aquest moment de la meua vida.

Començo amb una coincidència que m'agrada qualificar de providencial com tot el que ens passa a la vida des d'una visió de fe.

Quan em vaig avocar -com he dit abans- a les pàgines de Google, no m'ho podia creure el que vaig constatar: que el primer premi que va donar la Fundació Alfonso Comín va ser al poble de Nicaragua en la persona de Miguel d'Escoto.

Nicaragua, ho he dit ja moltes vegades, és una fita imprescindible per a la meua vida actual. I és que només acostant-nos a la pobresa, copsant la injustícia, s'entén l'Evangeli en tota la seva veritat. I un any després d'aquest primer premi Alfons Comín, al 1985, la meua experiència d'uns mesos a Nicaragua va ser el punt d'inflexió que em va portar a una nova vida, responent a la crida interior que vaig sentir amb claredat.

Deixant de banda el moment històric i polític que es vivia en aquell país, després d'enderrocar una dictadura, dues coses van cridar la meua atenció i em van despertar a unes realitats que només coneixia de lluny... Per una banda, la força d'un poble unit en la lluita contra la dictadura i la injustícia, i per una altra, el veure de ben

a prop els resultats d'aquestes injustícies en les persones més pobres, esclaves dels amos, mentre admirava en les seves pobreses una grandesa d'ànim, una bonhomia i uns valors humans que no veia des de feia temps... I aquelles dues Esglésies em van fer prendre postura: una església més a prop dels poderosos, i una altre més evangèlica, alliberadora i compromesa fins al martiri.

En tornar a Barcelona tenia molt clar el que demanaria als meus superiors: volia estar a prop dels que normalment estan lluny. Volia anar a l'encontre dels que mai vindrien a nosaltres.

Fa uns dies un prelat de l'Església -vull creure que sense adonar-se ben bé del que deia- va escandalitzar amb una de les seves afirmacions: que ell no veia tanta pobresa pels nostres carrers com la que deia Càritas... No el culpo de que no veia, perquè des de dalt no es veu el que està a baix. Jesús hagués pogut estar en el Sanedrí per influir entre la élite cultural i religiosa del seu temps, però va escollir estar a baix, entre la gent. Va anar pels camins i les fronteres dels leprosos, els cecs, els pobres, les prostitutes i els oprimits pels poderosos... I a prop si que es veu la misèria per a tenir misericòrdia amb ella.

Jo, al tornar de Nicaragua, ho vaig tenir clar. Fins a les hores estava feliç en el món en el qual em movia, no puc negar que la cultura i la formació m'encisen. Però Déu m'havia parlat pels esdeveniments i vaig sentir allò que Teresa de Jesús descriu tan bé en el seu llibre del Camino de Perfección. *“Por aquel tiempo llegaron a mi noticia los daños de Francia... lloraba con el Señor y le suplicaba remediase tanto mal. Y como me vi mujer y ruin y, en fin, imposibilitada de aprovechar en lo que yo quisiera en el ser servicio del Señor, determiné a hacer eso poquito que era en mí...”*

Faig meva aquesta expressió de allò poquet que jo puc fer, perquè la realitat de la meva tasca no es pot comptabilitzar en estadístiques, en obres que quedin per a la prosperitat, ni enriqueixin al mon. Només valorant el que és la persona humana “i la seva gran dignitat” que diria també Teresa de Àvila, es pot entendre el que és estar al costat de les persones que ho necessiten simplement estimant-les i fer que es sentin estimades i valorades.

Ara, 30 anys després de la meva estada a Nicaragua i el meu canvi de vida, aquest premi és una confirmació no de cap mèrit meu, que sincerament no considero que el tinc, sinó de la gràcia immensa que Déu em va concedir al acostar-me a un món que em va fer entendre molt més clarament l' humanisme cristià, que tots els llibres que havia llegit en la meva joventut i que havien enriquit el meu món intel·lectual.

Això per una banda, i per una altra, haig de reconèixer que diu molt d'aquesta fundació el saber valorar una tasca anònima y tan poc valuosa en termes numèrics o d'eficàcia com el que jo i moltes altres persones fem dia rere dia.

Seria una gran desconixedora de la veritat si no estigués segura que n'hi ha molta gent que mereixeria aquest reconeixement i mai els serà lliurat cap premi. La seva vida ja, per si sola, ho és un de premi. Però no han estat coneguts o reconeguts sense aquest vehicle poderós de la paraula que pot ser el instrument que faci visible allò que ningú veu si no ho manifestem. No en va la paraula és el vehicle de la

comunicació, per el qual jo estava preparada, i els mitjans de comunicació els que fan conèixer la paraula, el pensament i la realitat. Que sense ells, sembla no existir. Un exemple molt recent: i aquí no es tracta de la paraula, sinó de la imatge que es un altre vehicle de la comunicació: quants nens anònims han mort entre immigrants i refugiats, i han estat reduïts a números o estadístiques, però només un ha causat impacte internacional: Aylan Kurdi, el nen de 3 anys que fou trobat ofegat a una platja de Turquía...

És per això que vull compartir aquest reconeixement amb moltes persones que dia rere dia son tan anònimes com ho sóc jo en la meva opció quotidiana, però no tenen la oportunitat de tocar els cors de molta gent amb la paraula.

3.

Vull també aprofitar aquests discurs en un lloc tan emblemàtic de la meva estimada Barcelona, per fer cinc cèntims del que els meus ulls veuen en la societat que m'envolta, allò que mai no voldria veure, i la utopia en la que hi crec.

Molts anys a les fronteres d'una ciutat meravellosa, “perla del Mediterraneo”, com cantava en la meva joventut Jorge Sepúlveda, m'han descobert moltes coses que habitant en la part alta de la ciutat no es coneixen, i per tant, es pot viure d'esquena a la realitat més punyent.

No sé d'estadístiques, però conec famílies que mal viuen amb un sou o una paga que no arriba ni a cobrir les necessitats més bàsiques. La conseqüència d'aquesta situació no és únicament qüestió de pobresa, sinó d'exclusió que sovint porta a la delinqüència o a la desesperació.

No sé de pressuposts ni d'operacions financeres, però sé que les subvencions més necessàries, les que ajudarien no només a donar un plat per menjar, sinó la possibilitat d'adquirir-lo pel propi treball, no arriben a causa de les retallades perquè unes partides son més valorades que d'altres.

No sé de bancs ni de crèdits, però conec famílies endeutades que mai recuperaran el seu habitatge perquè durant uns anys no han pogut pagar més que els interessos i no la possessió del que intentaven comprar amb els crèdits.

No sé de problemes comercials, ni he tingut mai una botiga amb roba de marca o amb ulleres, o complements, però conec la situació d'alguns africans arribats de lluny, després de un viatge d'anys i una travessia perillosa pel Mediterráneo, que d'alguna manera han de sobreviure, ja que s'han salvat del cementeri marítim...i carreguen cada matí uns llençols enganxats pels quatre cantons.

No sé de política internacional, i ploro realment davant les imatges que els mitjans informatius ens presenten en les fronteres espinoses dels països, però em planyo també per les fronteres invisibles de certes mentalitats tancades als problemes dels que no tenen més “delicte” que el d'haver nascut en un lloc empobrit o arrabassat pels interessos personals o públics.

No sé massa d'ecologia i dels problemes que es deriven de l'augment progressiu de deixalles no biodegradables, però cada dia veig més persones arrossegant carretons plens de deixalles i ferralla per portar-se a la butxaca les engrunes dels que s'enriquiran amb la seva mercaderia.

No sé gens d'estratègies polítiques o militars, però ploro per totes les víctimes, dels països del primer mont, que coneixem al instant, i les que es repeteixen contínuament i ens passen desapercebudes, perquè no interessa que es sàpiga i fins i tot amaguen interessos que ens vergonyés reconèixer...

Continuaria fent una llista tan llarga com realista, però no vull deixa de esplaiar-me en una utopia a la que tots voldríem arribar:

Somio amb una Barcelona, capital de Catalunya, on els interessos de tots, en especial dels que pateixen per manca de recursos, tinguessin un lloc actiu en la construcció de la societat.

Somio amb una ciutat que es preocupés més de crear riqueses per a tothom, que de presentar aparences de gran capital, i competitiva per a uns quants.

Somio una ciutat capaç de crear llocs de treball, la qual cosa comporta cuidar la petita i mitjana empresa, que faci del poble català aquell lloc industrial que va ser en altres temps, però amb la justícia social que al segle XXI escau.

Somio una ciutat sense pisos vuits, convertits en pisos pastera, una ciutat on l'habitatge digne sigui una prioritat, com han treballat per aconseguir-ho plataformes del poble, de la base, que tots hem conegut.

Somio una ciutat catalana en la que l'acolliment faci que casa nostra sigui casa de tots –“si és que hi ha casa d'algú”-, sense perdre la riquesa de les nostres arrels, la nostra llengua, la nostra història, els nostres valors i la nostra llibertat.

Somio una ciutat que doni una importància cabdal a l'educació i a la salut pública i que es manifesti en el seus pressuposts, perquè és des d'aquesta vessant de la persona humana, enriquida per la cultura integral, que serà possible una Barcelona millor, una Catalunya millor i... un món millor.

I, per tot això, m'atreveixo a somiar amb una societat sense hipocresies com aquesta: que plora les víctimes sense pensar que ha contribuït, enriquint-se amb la venda d'armaments, i odia els joves que menyspreen la seva vida per una causa integrista, sense pensar que potser un primer mon ha engendrat aquestes postures.

I finalment somio en una societat governada des dels interessos reals del poble i... -permeteu-me que tregui la meva vena d'enamorada de Jesús- que recordi de tant en tant aquelles paraules tan fortes del Mestre referint-se als governants... de la seva època, eh!: *“«Ja sabeu que, en totes les nacions, els qui figuren com a governants disposen dels seus súbdits com si en fossin amos, i els grans personatges mantenen els altres sota el seu poder. Entre vosaltres no ha de ser pas així: qui vulgui ser important, ha de ser el vostre servidor, i qui vulgui ser el primer, ha de ser l'esclau de tots....»*

Moltes gràcies.